

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-93>

УДК 657.4:631.162

ОБЛІК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

ACCOUNTING OF AGRICULTURAL PRODUCTS: CURRENT STATE AND WAYS OF IMPROVEMENT

Фесун Ірина Юріївнакандидат економічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2901-031X>**Fesun Iryna**

Khmelnytskyi National University

Статтю присвячено критичному аналізу сучасного стану бухгалтерського обліку сільськогосподарської продукції крізь призму невідповідності господарської практики сільгоспідприємств методичному забезпеченню обліку в агросфері. Встановлено концептуальні розбіжності, пов'язані передусім з широким поширенням в обліку сільськогосподарської галузі звичаєвого права. Окреслено теоретичний базис визнання сільгосппродукції як об'єкта бухгалтерського обліку. Узагальнено прогресивні науково-методичні напрацювання та практичний досвід використання окремих методичних прийомів (оцінка і калькуляція, рахунки та подвійний запис) для адаптації вітчизняної облікової практики до сучасних вимог, а також подальшого розвитку та вдосконалення обліку сільськогосподарської продукції, як основи інформаційного забезпечення управління сільгоспідприємством.

Ключові слова: виробництво, витрати, калькулювання, собівартість, сільськогосподарська продукція, рослинництво, біологічні активи, оцінка, справедлива вартість, технологічні процеси.

Статья посвящена критическому анализу современного состояния бухгалтерского учета сельскохозяйственной продукции сквозь призму несоответствия хозяйственной практики сельхозпредприятий методическому обеспечению учета в аграрной сфере. Установлены концептуальные разногласия, связанные, прежде всего, с широким распространением в учете сельскохозяйственной отрасли обычного права. Обозначен теоретический базис признания сельхозпродукции как объекта бухгалтерского учета. Обобщены прогрессивные научно-методические наработки и практический опыт использования отдельных методических приемов (оценка и калькуляция, счета и двойная запись) для адаптации отечественной учетной практики к современным требованиям, а также дальнейшего развития и совершенствования учета сельскохозяйственной продукции, как основы информационного обеспечения управления сельхозпредприятием.

Ключевые слова: производство, затраты, калькулирование, себестоимость, сельскохозяйственная продукция, растениеводство, биологические активы, оценка, справедливая стоимость, технологические процессы.

Ukrainian agriculture is an important source of food security of our country and the world community. Despite the global financial crisis and the Covid-19 pandemic, today it is showing dynamic growth trends. Accordingly, there is a growing need to provide a quality data set for effective management. The solution of this problem is aimed at the system of accounting for agricultural activities, the central place in which is the accounting of agricultural products. The article provides a critical analysis of the current state of accounting for agricultural products. It was found that the methodological approaches to accounting for agricultural products used in practice by Ukrainian farmers require significant refinement and adaptation of the mentality of agricultural accounting to progressive ideas summarized in sectoral international standards (IAS 41 «Agriculture») and partially transferred to the national accounting standard 30 «Biological assets». Conceptual differences have been identified, primarily due to the widespread use of customary law in the agricultural sector. The theoretical basis of recognition of agricultural products as an object of accounting is outlined and recommendations on the practical organization of valuation of agricultural products at fair value are given. The progressive scientific and methodical developments and practical experience of using certain methodical methods (evaluation and calculation, accounts and double entry) in the account of agricultural products as a product of biological transformation of biological assets are generalized. A multivariate approach to the organization of cost accounting and costing of agricultural products is recommended in order to compare and select the most optimal models. We refer to the traditional model, when the objects of the cost accounting are agricultural crops

(or their groups), and an alternative model based on technological processes of agricultural production (biological transformations), which are considered to be universal for operative information support of management notes and permanent cost analysis and control.

Keywords: production, costs, calculation, agricultural products, crop production, biological assets, valuation, fair value, technological processes.

Постановка проблеми. Україна на світовому аграрному ринку традиційно входить у групу лідерів і забезпечує продовольством не лише себе, а ще майже 190 країн світу. При цьому до 2020 року стабільно фіксувалася тенденція до зростання обсягів сільськогосподарського виробництва. Вона була втрачена внаслідок глобальної фінансової кризи 2020 року та впливу пандемії COVID-19, однак, за даними Держстату, у другому півріччі 2021 року зростання було відновлене. При зберіганні такої тенденції та на фоні динамічного росту попиту на світових ринках Україна має потужний потенціал для сталого розвитку сільського господарства.

У зв'язку з цим об'єктивно постає проблема формування належного інформаційного забезпечення сільгоспвиробників. Її вирішення вимагає наукової розробки питань організації та методики обліку базових об'єктів управлінського впливу на сільськогосподарських підприємства, провідну роль у складі яких посідає продукція власного виробництва. Це зумовлене тим, що саме облік виступає головним інформаційним фундаментом управління, що дозволяє планувати, аналізувати і контролювати результати сільськогосподарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку сільськогосподарської продукції не є новими для української науки та практики. Значну частину робіт присвячено розробці концептуальних припущень, на яких ґрунтується облік сільськогосподарської продукції в сучасних умовах господарювання (С.І. Василішин [1], А.М. Кадацька [3]), іншу – рекомендацій з обліку витрат і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції, заснованих на нормах П(С)БО 30 «Біологічні активи» та МСБО 40 «Сільське господарство» (В.М. Жук та Б.В. Мельничук [2]). Ряд авторів глибоко досліджує окремі методичні прийоми бухгалтерського обліку сільськогосподарської продукції, наприклад, документування та подвійний запис (В.Я. Плаксієнко, Л.В. Яловега, Т.Б. Прийдак [7]; І.В. Свиноус, О.Ю. Гаврик та Н.В. Хомяк [9]), оцінку (Н.В. Малютіна [4]; Н.В. Оляднічук та О.Д. Підлубна [6]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим методичні

підходи до обліку сільськогосподарської продукції, що застосовуються на практиці українськими сільгоспвиробниками, потребують суттєвого доопрацювання та адаптації менталітету сільськогосподарської бухгалтерії до прогресивних ідей, узагальнених в міжнародних стандартах обліку сільського господарства та почасти перенесених в національний П(С)БО 30 «Біологічні активи». Складність вирішення цього завдання переважно зумовлена тим фактом, що сучасні стандарти базуються на концепції справедливої вартості, категоріях «біологічні активи» та «біотрансформації», які досить складно сприймаються в умовах сформованих традицій планового управління сільськогосподарським господарством. Така ситуація викликає об'єктивну необхідність переосмислення облікових категорій та методики їх обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Зважаючи на викладене, метою статті є аналіз сучасної практики бухгалтерського обліку сільськогосподарської продукції та обґрунтування шляхів його удосконалення, орієнтованих на формування надійного інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень у сільськогосподарській галузі. При цьому обмежимо предметну область дослідження продукцією рослинництва, яке останні тридцять років має домінуючі позиції у сільському господарстві України (співвідношення рослинництва і тваринництва, за аналітичними оцінками, починаючи з 1990-х складає 80 і 20% валової продукції відповідно [5]).

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуальні методичні настанови з обліку сільськогосподарської продукції містить П(С)БО 30 «Біологічні активи». Вони ж почасти деталізовані у Методичних рекомендаціях з обліку біологічних активів (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2006 № 1315). При цьому зауважимо, що їх норми застосовуються для обліку сільськогосподарської продукції в момент її збору, оскільки отримана в результаті збору продукція являє собою продукт біологічних активів підприємства. Облік же сільськогосподарської продукції рослинництва, отриманої в результаті збору урожаю, підпадає під сферу

регулювання П(С)БО 9 «Запаси». Незважаючи на те, що зібраний урожай може потребувати доопрацювання (сушіння, чищення тощо), яке може виступати як логічне продовження сільськогосподарської діяльності та мати певну подібність із біологічною трансформацією, такі операції відбуваються після відділення продукції від біологічного активу рослинництва, тому не потрапляють у сферу поширення П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Для забезпечення однозначності узагальнено види сільгосппродуктів як об'єктів обліку в сільському господарстві (таблиця 1).

Незважаючи на те, що при первісному визнанні продукції рослинництва вимагається її оцінка за справедливою вартістю, вартість виробничих прямих і накладних витрат повинна відноситися на собівартість продукції протягом усього періоду її вирощування, до збору врожаю, оскільки в той час справедлива вартість не може бути надійно оцінена. Тобто облік процесу виробництва сільгосппродукції безпосередньо визначається особливостями обліку витрат виробництва та калькулювання його собівартості, яка після збору врожаю і буде порівнюватися із справедливою вартістю виходу рослинницьких продуктів.

На практиці для обліку витрат виробництва найчастіше використовується простий метод обліку витрат, що передбачає облік витрат за фактичними затратами матеріалів, робочої сили, машин та сільськогосподарської техніки та інших виробничих ресурсів із урахуванням витрат на основну, побічну та супутню продукцію.

Процес калькулювання собівартості продукції рослинництва вимагає методичного вирішення ряду питань.

По-перше, обґрунтування об'єктів калькуляції та калькуляційних одиниць у рослинництві. В цілому, залежно від технології і характеру

продукції об'єктами калькулювання можуть бути: одиниця продукції в даному господарюючому суб'єкті та його галузі, одиниця продукції за окремими процесами, стадіями чи в структурних підрозділах господарюючого суб'єкта; напівфабрикат. Разом з тим при вирішенні цього питання вітчизняні сільгоспвиробники користуються Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств (у редакції наказу Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 № 132). Останні до об'єктів калькулювання відносять зерно, зернові відходи – за зерновими культурами, насіння – за технічними, коренеплоди, качани – за овочевими тощо. При цьому одиницею калькулювання найчастіше визначається 1 центнер, рідше – 1 тонна.

Відповідно до альтернативного підходу, заснованого на врахуванні технологічних особливостей виробничого процесу в сільському господарстві, об'єктами обліку витрат доцільно вважати етапи технологічних процесів виробництва по підрозділах (бригадах, ланках), а на рівні сільгоспідприємств в цілому – етапи технологічних процесів по конкретних групах культур, сільськогосподарські роботи та інші [9]. Наприклад, у циклі осінньо-зимових робіт – осінній обробіток ґрунту, внесення добрив, снігозатримання і подібні; весняних – весняний обробіток ґрунту та підготовку насіння; весняно-літніх – посівні роботи та роботи із захисту і догляду посівів; і лише починаючи із технологічного етапу збирання врожаю є сенс вести мову про традиційні об'єкти калькулювання, якими виступають окремі культури чи групи культур. Такий підхід створює передумови для глибокого аналізу та контролю витрат за технологічними процесами і циклами виробництва і дозволяє опе-

Таблиця 1

Ідентифікація сільськогосподарської продукції у складі активів рослинництва

Біологічні активи рослинництва	Сільськогосподарська продукція	Продукти переробки
Пшениця, жито, ячмінь, овес, просо, гречка, горох, соя	Зерно, зернові відходи, солома	Борошно
Кукурудза на зерно	Зерно, зерновідходи, качани, стебло	Борошно
Соняшник	Насіння	Олія
Буряки цукрові	Коренеплоди, гичка	Цукор
Картопля	Коренеплоди	Крохмаль
Помідори	Плоди	Паста
Фруктові дерева	Фрукти	Сік, джем
Тютюн	Листя свіже, насіння	Ферментований тютюн

ративно приймати управлінські рішення щодо коригування фактичних витрат і дотримання технологічних норм. Нівелювати наслідки потенційного зростання трудомісткості робіт на ділянці обліку виробництва сільгосппродукції можна за рахунок комплексної автоматизації обліку.

По-друге, визначення переліку статей витрат та обґрунтування методики їх відображення в бухгалтерському обліку. У сільськогосподарській галузі, як і в інших галузях, витрати операційної (виробничої) діяльності – наразі рослинництва – класифікуються за економічними елементами, що визначені П(С)БО 16 «Витрати», зокрема: матеріальні витрати, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші прямі витрати. Усі прямі витрати в синтетичному обліку сільськогосподарських підприємств збираються за дебетом активного рахунку 23 «Виробництво», тоді як будь-які коригування споживання виробничих ресурсів відображаються за його кредитом (прикладом, повернення зворотних відходів, вартість виявленого на виробництві браку тощо).

Вартим науково обґрунтованого вирішення на даному етапі також виступає питання розподілу витрат сільськогосподарських підприємств між періодами з огляду на те, що чи не найважливішою особливістю рослинництва є те, що виробничий процес не обмежується календарним роком. Тому є сенс у попередньому групуванні сукупності виробничих витрат на: витрати минулих років під урожай поточного року; витрати поточного року під урожай поточного року; витрати поточного року під урожай майбутніх років. При цьому у формуванні виробничої собівартості урожаю поточного року об'єктивно повинні брати участь лише витрати під урожай поточного (звітного) року.

Методика обліку відповідних витрат передбачена П(С)БО 30 «Біологічні активи» і припускає облік перехідних витрат як поточних біологічних активів (за означенням, це – «біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та (або) додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує дванадцяти місяців» [8, с. 306]). Оприбуткування таких біологічних активів повинне проводитися за дебетом субрахунку 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю», котрий в подальшому закривається шляхом списання поточних біологічних активів на

витрати виробництва звітного (калькуляційного) періоду. Разом із тим національні стандарти дозволяють обліковувати поточні біологічні активи зернового господарства, для яких неможливо достовірно визначити справедливу вартість на дату балансу, за первісною (історичною) вартістю із використанням норм П(С)БО 9 «Запаси» до настання періоду, в якому стає можливим визначити справедливу вартість таких поточних біологічних активів.

Наголосимо, що внаслідок істотної залежності рослинництва від природно-кліматичних факторів можливість прогнозування справедливої вартості істотно ускладнюється і на практиці вона переважно не визначається, а бухгалтерський облік відповідних витрат продовжує вестися на рахунок 23 «Виробництво» і відображатися у звітності як незавершене виробництво (в оцінці за сумою фактично понесених виробничих витрат, тобто за фактичною собівартістю). Відтак, поточні біологічні активи не відображаються в системі рахунків бухгалтерського обліку, тому при первісному визнанні сільгосппродукції напряму дебетується рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» і одночасно кредитується рахунок 23 «Виробництво». Такий підхід, окрім іншого, спотворює саму сутність сільськогосподарської продукції, яка відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» повинна визнаватися як «результат відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання» [8, с. 306].

По-третє, розподіл витрат між основною, побічною продукцією та незавершеним виробництвом, оскільки саме одночасний вихід поряд з основною продукцією (товарне зерно, коренеплоди тощо) побічної продукції (солома, гичка тощо) є характерною особливістю виробництва в рослинництві. Також можуть мати місце і зерновідходи, котрі також виступають об'єктами обліку витрат. Складність визначення собівартості такої продукції полягає в тому, що до певного моменту виробничий процес має лінійний і безперервний характер, тобто є неподільним, оскільки витрати на виробництво всієї продукції на початковому етапі поділити неможливо. Але для того, щоб задовольнити потреби управлінського персоналу в інформації для прийняття відповідних управлінських рішень, необхідно мати більш точні показники фактичної собівартості кожного виду продукції, для чого проводять розподіл витрат. Традиційно фактичні витрати рослинництва розпо-

діляються між окремими сільгоспкультурами пропорційно до нормативних витрат згідно з укрупненими нормативами.

По-четверте, обґрунтування методики розподілу непрямих витрат між видами продукції. Як відомо, виробничі витрати, крім операційно-технологічних, включають такий елемент як «Загальновиробничі витрати», пов'язані з організацією виробничого процесу на підприємстві та управлінням ним. Здебільшого в структурі виробничих витрат рослинництва загальновиробничі витрати займають близько 5%. Розподіл цих витрат проводиться відповідно до затвердженої облікової політики, тоді як невикористані витрати (адміністративні витрати, витрати на збут, інші невикористані витрати операційної діяльності) не відносяться на собівартість продукції рослинництва і покриваються за рахунок прибутку сільгоспвиробника.

Синтетичний облік непрямих витрат в рослинництві організовується на активному номінальному рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», як правило, за видами діяльності, яким відповідають додаткові субрахунки, котрі деталізують за аналітичними рахунками у розрізі бригад. У загальноприйнятому порядку за дебетом зазначеного рахунку накопичується інформація про понесені витрати (на утримання апарату управління бригадами; орендна плата за використання сільгосптехніки; ремонт виробничого реманенту; вартість матеріалів та виробів, використаних при підготовці до збору врожаю; збитки від простоїв; витрати на заходи з охорони праці та техніки безпеки; на утримання польових станів; та інші витрати, передбачені П(С)БО 16 «Витрати»), а за його кредитом – їх списання на виробничу собівартість. При цьому варто наголосити, що відповідно до згаданих вище Методичних рекомендацій № 132 на сільськогосподарських підприємствах не прийнято розрізняти постійні і змінні загальновиробничі витрати. Тому у формуванні фактичної собівартості вирощеної сільгосппродукції бере участь вся сума визнаних виробничих непрямих витрат.

Насамкінець, проводиться оцінка залишків незавершеного виробництва у рослинництві, котрі впливають на визначення фактичної собівартості сільськогосподарської продукції. Вони оцінюються розрахунковим шляхом як алгебраїчна сума незавершеного виробництва на початок звітного періоду і витрат на виробництво продукції у звітному періоді, зменшена на виробничу собівартість реалізованої сільськогосподарської продукції.

На емпіричному рівні, як показують дослідження [7], все ще продовжує домінувати оцінка виходу сільгосппродукції за плановою собівартістю, яка доводиться до фактичної згідно з П(С)БО 16 «Витрати» за допомогою методу сторно (якщо має місце перевищення планової собівартості над фактичною), у протилежному випадку – методом додаткових проведення (при перевищенні фактичної собівартості над плановою).

Наголосимо, що відповідно до облікових стандартів базисом оцінки сільськогосподарської продукції є справедлива вартість за вирахуванням очікуваних витрат із продажу (комісійні посередникам і торговим агентам, збори органів регулювання й товарних бірж; податки та мита на продаж тощо), яка застосовується для оцінки виходу готової продукції під час збору врожаю (відображається за кредитом рахунку 23 «Виробництво»). При цьому в кінці кожного року в бухгалтерії агропідприємств калькулюється фактична собівартість одержаної продукції за прийнятою у господарстві методикою. За таких умов виникає необхідність врахування різниці між фактичною собівартістю та справедливою вартістю рослинницької продукції, оприбуткованої у місця зберігання. Виняток із загального правила становитимуть тільки ті випадки, коли справедлива вартість не може бути встановлена з достатнім ступенем надійності. Наприклад, урожай буде готовий до збирання лише незабаром і активний ринок для нього тимчасово відсутній, оскільки це нові селективні культури. Відтак, ринкова ціна не може бути надійно визначена, аж поки не з'являться покупці, тому таку продукцію, як виняток, дозволено оцінювати за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від можливого знецінення.

В господарській практиці сільгоспвиробників для надійної оцінки справедливої вартості рекомендується формувати спеціальну комісію, яка діятиме на постійній основі, у складі галузевих фахівців, керівників виробничих підрозділів, матеріально відповідальних осіб і представників бухгалтерських служб. Вона несе колективну відповідальність за достовірність оцінки сільськогосподарської продукції та ухвалює колегіальні рішення. Оскільки аналізований спосіб оцінки, по суті, жодним чином не пов'язаний з фактичними витратами на біологічні перетворення (вирощування сільгосппродукції), забезпечити коректне відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку дозволяє супутнє визнання витрат або

доходу від первісного визнання (з огляду на різну направленість відхилень фактичної собівартості сільгосппродукції від її справедливої вартості). Відповідно, при первісному визнанні сільськогосподарської продукції виникають:

– доходи (при перевищенні справедливої вартості над фактичною собівартістю сільгосппродукції) – обліковуються на рахунок 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

– витрати (при перевищенні фактичної собівартості сільгосппродукції над її справедливою вартістю) – належні до врахування на рахунок 940 «Втрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю».

Тобто оцінка сільськогосподарської продукції на основі справедливої вартості має безпосередній вплив на результати діяльності сільгоспвиробників, генеруючи так звані пасивні доходи або витрати. Тому абсолютно виправданою бачиться пропозиція щодо практичного залучення державних галузевих управлінь та статистичних органів до встановлення цін активного ринку на специфічні біологічні активи та сільгосппродукцію [1, с. 70], що забезпечить відносну об'єктивність та неупередженість оцінок.

Висновки. Таким чином, сільськогосподарська продукція є специфічним видом активів сільгоспвиробників. І, на відміну від промисловості, галузеві стандарти з бухгалтерського обліку та звітності не пов'язують її

сутність із закінченням виробничого процесу обробки та одночасно відповідністю встановленим стандартам і прийманням відділом технічного контролю (здачею на склад або ж передачею покупцеві). Натомість наголошується на причинно-наслідковому зв'язку між визнанням сільгосппродукції та завершенням біологічної трансформації й відділенням її від біологічного активу в кондиційному стані. Відповідно, ігнорування облікових номенклатур за біологічними активами, що відповідає усталеній обліковій практиці, руйнує концепт обліку сільськогосподарської діяльності.

Оцінка сільськогосподарської продукції сьогодні є ключовим детермінантом організації обліку в агросфері. І якщо перспективний розвиток пов'язується із використанням справедливої вартості, як основи оцінки виходу сільгосппродукції за П(С)БО 30 «Біологічні активи», то модель оцінки готової продукції на основі собівартості, закладену П(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати», також ніхто не відміняв. Відтак, найчастіше на практиці продовжує калькулюватися за усталеними схемами історична собівартість та використовуються планові оцінки сільськогосподарської продукції. При цьому передові господарства вбачають перспективи у альтернативних, заснованих на технологічних процесах моделях обліку витрат та калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції, які вважаються універсальними для оперативного задоволення інформаційних запитів управління та перманентного аналізу і контролю витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Василюшин С.І. Безпековий вимір методології обліку сільськогосподарської діяльності аграрних підприємств України. *Агросвіт*. 2020. № 13–14. С. 66–71.
2. Жук В.М., Мельничук Б.В., Панадій О.П. Облік витрат і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції : посібник. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 144 с.
3. Кадацька А.М. Готова продукція рослинництва як об'єкт обліку витрат. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 666–670. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/127.pdf>
4. Малютіна Н.В. Облік сільськогосподарської продукції: визнання та оцінка. *Облік і фінанси АПК*. 2012. № 8. С. 36–44.
5. Мартинюк М. Україна аграрна: цифри як похідна політики. *Дзеркало тижня. Україна*. 2020. URL: <https://zn.ua/ukr/ukraina-1991-2020/ukrajina-aharna-tsifri-jak-pokhidna-politiki.html>
6. Оляднічук Н.В., Підлубна О.Д. Удосконалення організації обліку і контролю виробництва сільськогосподарської продукції. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 6(23). С. 262–268. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/6_23_ukr/48.pdf
7. Плаксієнко В.Я., Яловега Л.В., Прийдак Т.Б., Лега О.В. Продукція сільськогосподарського виробництва: особливості документування та облікового відображення. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7690>
8. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Київ : Паливода А.В., 2020. 324 с.
9. Свиноус І.В., Гаврик О.Ю., Хомяк Н.В. Методичні підходи щодо удосконалення первинного обліку витрат виробництва зернових культур. *Агросвіт*. 2016. № 21. С. 3–7.

REFERENCES:

1. Vasylishyn S.I. (2020) Bezpekovi vymir metodolohii obliku silskohospodarskoi diialnosti ahrarnykh pidpriemstv Ukrainy [Security measurement of the methodology of accounting for agricultural activities of agricultural enterprises of Ukraine]. *Ahrosvit*, no. 13–14, pp. 66–71.
2. Zhuk V.M., Melnychuk B.V., Panadii O.P. (2017) *Oblik vytrat i kalkuliuvannia sobivartosti silskohospodarskoi produktsii* [Cost accounting and costing of agricultural products]: posibnyk [a guide]. Kyiv: NNTs «IAE». 144 p. (in Ukrainian)
3. Kadatska A.M. (2018) Hotova produktsiia roslynnytstva yak obiekt obliku vytrat [Ready for plant production as a reviewer of expenses]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, issue 21, pp. 666–670. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/127.pdf>
4. Maliutina N.V. (2012) *Oblik silskohospodarskoi produktsii: vyznannia ta otsinka* [Accounting for agricultural products: recognition and evaluation]. *Oblik i finansy APK*, no. 4, pp. 36–44.
5. Martyniuk M. (2020) Ukraina ahrarna: tsyfry yak pokhidna polityky [Agrarian Ukraine: figures as a derivative of politics]. *Dzerkalo tyzhnia. Ukraina*. Available at: <https://zn.ua/ukr/ukraina-1991-2020/ukrajina-ahrarna-tsi-fri-jak-pokhidna-politiki.html>
6. Oliadnichuk N.V., Pidlubna O.D. (2020) Udoskonalennia orhanizatsii obliku i kontroliu vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii [Improving the organization of accounting and control of agricultural production]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 6(23), pp. 262–268. Available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/6_23_ukr/48.pdf
7. Plaksiienko V.Ia., Yaloveha L.V., Pryidak T.B., Leha O.V. (2019). *Produktsiia silskohospodarskoho vyrobnytstva: osoblyvosti dokumentuvannia ta oblikovoho vidobrazhennia* [Agricultural products: features of documentation and accounting]. *Efektivna ekonomika*, no. 4. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7690>
8. Polozhennia (standarty) bukhhalterskoho obliku [Regulations (standards) of accounting] (2020). Kyiv: Palyvoda A.V., 324 p. (in Ukrainian)
9. Svynous I.V., Havryk O.Iu., Khomiak N.V. (2016) *Metodychni pidkhody shchodo udoskonalennia pervynnoho obliku vytrat vyrobnytstva zernovykh kultur* [Methodical approaches to improve primary accounting of production costs of crops]. *Ahrosvit*, no. 21, pp. 3–7.